

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ซึ่งผู้ศึกษา ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์
2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน
3. การดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ระดับจังหวัด
4. การดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขจังหวัดพิจิตร และอำเภอโพธิ์ประทับช้าง
5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินสำหรับการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551) พ.ศ. 2550
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์

1.1 ความหมายของแผนยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์เป็นความคิดที่จะเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นเผชิญกับโอกาสที่จะเกิดจากภาวะแวดล้อม และเผชิญกับการใช้ความสามารถพิเศษของทรัพยากรในองค์การหรือในหน่วยงาน ยุทธศาสตร์จะต้องเป็นไปตามภาวะแวดล้อม หรือตามสถานการณ์ ยุทธศาสตร์ที่นำไปใช้แล้วประสบผลสำเร็จในหน่วยงานหนึ่ง แต่อาจไม่ประสบผลสำเร็จในอีกหน่วยงานหนึ่งได้ หรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานหนึ่งอาจแตกต่างไปจากหน่วยงานหนึ่งได้ ฉะนั้น โดยในที่กล่าวมาแล้วอาจกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์หมายถึงแผนการปฏิบัติงานที่กระจายการใช้ทรัพยากรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของแผนงานนั้น อย่างไรก็ตามก็ได้มีผู้ให้ความหมายของแผนยุทธศาสตร์ไว้ดังนี้

แมกปาร์แลนด์ ได้กล่าวถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ว่าเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องการปฏิบัติงานให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานและของตนเองในสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย อันเกิดจากการกระทำของผู้อื่นเช่นจากคู่แข่งชั้น รัฐบาล ลูกค้า และอื่น ๆ และเกิดจากสิ่งแวดล้อม

ของหน่วยงาน การวางแผนยุทธศาสตร์จะมีความหมายรวมถึงการเลือกวัตถุประสงค์ การคาดการณ์เหตุการณ์ไม่แน่นอนและไม่สามารถทำนายได้ และความจำเป็นในการปรับกลยุทธ์การดำเนินงานให้สอดคล้องกับผู้อื่น

แอนโธนี กล่าวว่าแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง ผลอันเกิดจากกระบวนการตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ขององค์การ การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์การตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้น และการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการนโยบายในการควบคุมการได้มา การใช้และการถ่ายเทพยายามเหล่านั้น

แซนเลอร์ กล่าวว่าแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์พื้นฐานระยะยาวขององค์การ และการยอมรับวิธีการในการดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์เหล่านั้น

กลูก์ กล่าวว่าถึง แผนยุทธศาสตร์ว่าเป็นแผนรวม แผนผสมผสาน บูรณาการและแผนสรุปที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานของหน่วยงาน

มอนดี และคณะ กล่าวว่าการวางแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการที่ทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหมดบรรลุถึงความสำเร็จ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการวางแผนยุทธศาสตร์ คือ กระบวนการตัดสินใจเพื่อดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์แม้จะต้องเสี่ยงกับสภาวะแวดล้อมที่ไม่แน่นอน และไม่สามารถคาดคะเนได้ โดยการตัดสินใจนั้นจะต้องเลือกเอาแผนซึ่งคาดว่าจะใช้ได้ดีที่สุดไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเป็นการตัดสินใจเพื่อดำเนินการตามภารกิจของหน่วยงานหรือขององค์การในอนาคต

นอกจากที่กล่าวแล้วสไตเนอร์ ได้จำแนกแยกแยะการอธิบายความหมายของการวางแผนยุทธศาสตร์ไว้ 4 แง่มุมดังต่อไปนี้

1. ความเป็นอนาคตจากผลของการตัดสินใจในปัจจุบัน (Futurity of Current Decisions) หมายความว่า การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นความสืบเนื่องจากสาเหตุ (Cause) และผล (Effect) ในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่ผู้บริหารต้องตัดสินใจดำเนินการ โดยผู้บริหารเชื่อว่าเหตุในปัจจุบันจะก่อให้เกิดผลที่ดีในอนาคต และการตัดสินใจของผู้บริหารจะต้องอยู่บนฐานของข้อมูลที่ดีทั้งความเพียงพอและความถูกต้องที่ดีได้รับการวิเคราะห์ถี่ถ้วนแล้ว ดังนั้นการวางแผนยุทธศาสตร์จึงเป็นการสร้างจินตนาการการดำเนินงานอย่างมีระบบ โดยระบุนิติทางของการดำเนินการนั้นอย่างแน่ชัดและมีขั้นตอน

2. การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการ (Process) กล่าวคือการวางแผนยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นลำดับคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน การจัดทำ

3. การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นปรัชญา (Philosophy) กล่าวคือการวางแผนยุทธศาสตร์เป็นทัศนคติเป็นวิถีทางของการดำรงชีวิต เป็นกระบวนการแห่งความคิดและการใช้กำลังสติปัญญาเพื่อตัดสินใจปฏิบัติงานในอนาคตให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถจะทำได้

4. การวางแผนยุทธศาสตร์มีโครงสร้าง (Structure) กล่าวคือการวางแผนยุทธศาสตร์เป็นการเชื่อมโยง (Linkage) อย่างเป็นระบบของแผนสามชนิด คือ ยุทธศาสตร์แผนระยะปานกลางและแผนระยะสั้น โดยแผนยุทธศาสตร์เป็นหลักหรือวัตถุประสงค์หลักขององค์การ และแผนระยะปานกลางเป็นการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ให้มีรายละเอียดในการปฏิบัติ ส่วนแผนระยะสั้นเป็นวิธีการปฏิบัติให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามที่แผนยุทธศาสตร์ได้กำหนดไว้

1.2 การวางแผนกลยุทธ์ (Strategies Management)

การจัดการอย่างมียุทธศาสตร์ (Strategies Management) เป็นวิธีการที่มุ่งเอา “ผลลัพธ์” เป็นที่ตั้งแล้วพัฒนาแนวทาง ซึ่งต้องฟันฝ่าขวากหนาม และอุปสรรคก่อนที่จะบรรลุผลลัพธ์นั้น แนวทางที่ผู้บริหารพัฒนาขึ้น อาจมีอยู่มากแต่ที่เป็นนัยสำคัญจะมีเพียงจำนวนหนึ่ง คือ ยุทธศาสตร์นั่นเอง

ประเทศตะวันตก ได้ใช้การจัดการอย่างมียุทธศาสตร์เข้าไปบริหารจัดการทั้งในภาคธุรกิจ เอกชนและหน่วยงานของรัฐ มานับได้เป็น 100 ปีมาแล้ว หลักฐานที่สำคัญคือการใช้ความสำคัญกับงานวิจัยและพัฒนา ของบริษัทเอกชนซึ่งมักทำให้ธุรกิจประสบกับสภาวะการขาดทุนในระยะแรก แต่การก่อสร้างสมรรถนะให้กับองค์กรก็จะส่งผลให้ได้กำไรกลับคืนมาเป็นอันมาก และอย่างต่อเนื่องในระยะยาวการเขียนงานวิจัยพัฒนาซึ่งก็คือแนวทางที่จะเป็นนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายของธุรกิจหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “ยุทธศาสตร์” ของธุรกิจนั้นธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกัน ก็จะมียุทธศาสตร์ที่ไม่เหมือนกัน

ด้วยเหตุนี้ การจัดการอย่างมียุทธศาสตร์ จึงนำไปสู่การพัฒนายุทธศาสตร์โดยคำนึงถึง “ภารกิจ” ที่จะบรรลุตลอดถึงปัจจัยแวดล้อมและทรัพยากรที่ธุรกิจหรือองค์กรนั้นเผชิญอยู่

ประเทศไทย เริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการอย่างมียุทธศาสตร์ เมื่อนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นำเอาวิธีการจัดการนี้มาใช้ในการบริหารประเทศ การผลักดันให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น CEO โดยมอบหมายภารกิจและอำนาจที่สอดคล้องกัน นับเป็นการเขียนประวัติศาสตร์ด้านการจัดการอีกหน้าหนึ่งของประเทศไทย หัวหน้ากลุ่มจังหวัด (Cluster) ได้เสนอแผนยุทธศาสตร์ ต่อที่ประชุม ครม. เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2546 นั้น เป็นเหตุการณ์พลิกโฉมประวัติศาสตร์ประเทศไทยอย่างสิ้นเชิง นอกจากกลุ่มจังหวัดแล้ว ผู้ว่าราชการแต่ละจังหวัด จะต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของตนเอง ซึ่งก็จะต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดด้วย

แผนยุทธศาสตร์ มีความสำคัญต่อกระบวนการวางแผนอย่างยิ่ง เพราะว่าแผนยุทธศาสตร์ เป็นโครงสร้างหลักหรือเป็นวิธีการ โดยรวมที่บุคคลหรือองค์กรต้องทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ แผนยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดประโยชน์จากพลังภายนอก และภายในองค์กรได้มากที่สุด เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ แผนยุทธศาสตร์สามารถให้ได้ดีกับองค์กรหรือหน่วยงานทุกระดับ กับบุคคลทุกคนด้วย โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้

การจัดการเชิงกลยุทธ์หรือการจัดการอย่างมียุทธศาสตร์ ไม่ใช่เรื่องสลบซับซ้อน แต่ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารระดับสูงในองค์กร ไม่ค่อยจะทราบหรือทราบแต่ให้ความสนใจน้อยที่สุดแต่จะเดา จากหลักฐานที่ปรากฏผู้บริหารในองค์กรจำนวนมาก ยังยึดเอาศาสตร์ตัวนี้มาใช้กันน้อยมาก แม้ในระยะหลังความสำคัญของยุทธศาสตร์จะทวีความเข้มข้นขึ้น ตามลำดับก็ตาม

ยุทธศาสตร์หรือ "Strategy" ในภาษาอังกฤษซึ่งได้มีผู้รู้แปลเป็นไทยว่า "กลยุทธ์" และก็มี การใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยให้ความหมายมักเป็นในทางลบ เช่น การดำเนินการทางธุรกิจทางการค้า ต่างก็จัดกลยุทธ์ต่าง ๆ ทั้ง ลด แลก แจก แถม มาแข่งขันกันทุกรูปแบบ อันที่จริง "กลยุทธ์" หรือ "ยุทธศาสตร์" หมายถึง การมุ่งเน้นหรือทุ่มเททรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นไปในเรื่องใดแล้วสามารถนำพาหมู่คณะไปสู่ความสำเร็จ หรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ด้วยเหตุนี้ผู้นำที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้เป็นที่ชัดเจน พร้อมกับคิดยุทธศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างฉลาดและสมเหตุสมผลก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำที่จัดการหมู่คณะขององค์กรหรือประเทศอย่างมียุทธศาสตร์

1.3 บทบาทการวางแผนยุทธศาสตร์

คนเป็นจำนวนมากคิดว่าการวางแผนยุทธศาสตร์เป็นภารกิจของผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงาน ซึ่งมีได้เป็นความจริงแต่อย่างไร การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นภารกิจของหน่วยงานทุกระดับ และบุคคลทุกคน โดยพยายามที่จะใช้พลังที่สามารถควบคุมได้ ให้ควบคุมพลังที่ไม่สามารถ

ควบคุมได้หรือควบคุมน้อยอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้พลังที่ควบคุมไม่ได้ถูกใช้เป็นประโยชน์มากที่สุด
ในกระบวนการวางแผน

การพัฒนาวางแผนยุทธศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ระยะยาว กล่าวคือ
แผนยุทธศาสตร์มักจะใช้เวลาหลาย ๆ ปี และแผนก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ แผนยุทธศาสตร์สามารถ
เทียบได้กับกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน กลยุทธ์หมายถึง วิธีการระยะสั้น ในการจัดสรรทรัพยากรเสีย
ใหม่

การวางแผนยุทธศาสตร์ เป็นสิ่งที่มีวิวัฒนาการมาจากความคิดรวบยอดของการวางแผน
ระยะยาวและเป็นสิ่งที่เริ่มใช้กันมากและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1960 หรือในปี
พ.ศ. 2503 เป็นทรัพยากรวางแผนยุทธศาสตร์ ในที่นี้มาของศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า Strategies
planning ที่เห็นและใช้กันอยู่บ่อย ๆ แผนยุทธศาสตร์หรือแผนยุทธการมีความเกี่ยวข้องกันเรื่อง
ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งทางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม
ทางวิชาการที่ไม่อาจควบคุมได้ การวางแผนยุทธศาสตร์จะให้ความสนใจกับการทำนาย
พฤติกรรมหรือบทบาทในอนาคตของสภาวะแวดล้อมภายนอกและพยายามกำหนดทางเลือกแนว
ทางการปฏิบัติ ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การวางแผนยุทธศาสตร์เป็นสิ่งที่ยอมรับและ
ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในภาวะที่กำลังคนกำลังใจเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมอุตสาหกรรม
การตัดสินใจในการวางแผนยุทธศาสตร์ จะกระทำได้ใน 3 ลักษณะที่สำคัญคือ โดยวิธีของ
ผู้ประกอบการ โดยวิธีปรับเปลี่ยน และโดยวิธีการวางแผน กล่าวคือ การตัดสินใจต้องให้ของ
ผู้ประกอบการ เป็นการเกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณของความกลัว และความเสียว เพื่อจะดำเนินการ
ของผู้บริหาร การวางแผนดำเนินการเป็นไปตามประสบการณ์ของผู้บริหารเท่านั้น
(ประชุม รอดประเสริฐ , 2548)

การตัดสินใจด้วยวิธีปรับเปลี่ยน เป็นการตัดสินใจที่ผู้บริหารพยายามศึกษาสภาพแวดล้อม
ต่าง ๆ อย่างละเอียดแก้ไขความบกพร่อง อุปสรรคปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ และปรับการตัดสินใจ
หรือแผนงานนั้นให้สัมพันธ์กับสภาพการณ์ในขณะนั้นและการตัดสินใจด้วยเรื่องการวางแผนเป็น
การตัดสินใจที่ต้องอาศัยวิธีการทุกชนิด เพื่อการทดสอบ หรือการทดลองอย่างมีระบบและจึงคิด
ตัดสินใจดำเนินการ เป็นการวางแผนแล้วตัดสินใจที่นอกจากจะคำนึงถึงวิธีการและผลแล้ว ยัง
จะต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพและผลกระทบจากผลลัพธ์นั้นด้วย ไม่มีแผนยุทธศาสตร์ใด ที่ดี
ที่สุดในการนำไปใช้บริหารองค์กร หรือหน่วยงาน แผนทุกประการจะต้องได้รับการปรับปรุงให้
เหมาะสมกับสภาพการณ์และให้เหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงาน การปรับปรุงแผนเป็นหน้าที่ของ
ผู้ที่วางแผน หรือผู้ที่บริหารที่จะต้องทำให้แผนยุทธศาสตร์ ให้เป็นแผนที่ช่วยในการดำเนินงานของ

องค์กรได้อย่างแท้จริง ในการทำแผนยุทธศาสตร์นั้น จะต้องใช้วิธีและผสมผสานกันทั้งนี้มีความเหมาะสมและเกิดประโยชน์กับองค์กรมากที่สุด

1.4 ความจำเป็นที่ต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์

การวางแผนกลยุทธ์นับได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับความสำเร็จของกิจการ ทั้งนี้เพราะเหตุผลความจำเป็น 3 ประการต่อไปนี้

1. สืบเนื่องจากธุรกิจ รัฐบาล และสังคมได้ขยายตัวเติบโตขึ้นและเกี่ยวข้งกันต่อมามากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบของความร่วมมือต้องเผชิญหน้ากัน อีกทั้งธุรกิจระหว่างประเทศที่ขยายตัวมากมายทำให้เกิดบริษัทที่ทำธุรกิจข้ามชาติคาบเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ มากมาย ซึ่งย่อมมีผลทำให้ธุรกิจต่าง ๆ สนใจติดตามปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกกว้างด้วย การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นซีกโลกใดก็ตาม ต่างก็มีอิทธิพลผลกระทบต่อกิจการตลอดเวลา ทั้งในแง่ของการเป็นโอกาสตลาด หรือกลายเป็นข้อจำกัดต่าง ๆ

2. การขยายตัวต่าง ๆ อย่างรวดเร็วของเทคนิควิทยาการต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคอมพิวเตอร์และการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ ได้มีผลทำให้ผู้บริหารสามารถทำงานยาก ๆ ให้สำเร็จลงได้ง่ายขึ้น การคิดวิเคราะห์ทางเลือกเพื่อตัดสินใจที่มีข้อมูลตัวเลขมากมายนั้น เมื่อมีเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาก็ช่วยให้สามารถตัดสินใจได้เร็วขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลในการรักษาประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ เช่น การออกกฎหมายควบคุมสถาบันการเงิน หรือกฎหมายควบคุมสภาพแวดล้อม รวมทั้งเพื่อสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานเหล่านี้ต่างก็เป็นข้อจำกัดที่ทำให้กิจการต่าง ๆ ขอบปรับตัวเอง ให้สามารถประสานประโยชน์กับกลุ่มต่าง ๆ ได้

เป็นที่แน่นอนว่าถ้าหากกิจการไม่สามารถที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้มีต่อไปได้ตลอดเวลา โดยไม่สามารถนำการวางแผนกลยุทธ์เข้ามาใช้ ก็ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าการตกต่ำในทางต่าง ๆ จะเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ราคาหุ้นต่างก็จะตกต่ำลง และจากปัญหาที่ซ้ำเติมลงไปก็จะทำให้การลงทุนเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ พลอยหมดไปด้วย ทางแก้ไขที่จะช่วยให้องค์กรมีความแข็งแรงและเติบโตต่อไปได้ จึงอยู่ที่การต้องรู้จักทำการวางแผนในเชิงกลยุทธ์ที่มีการวางแผนและการควบคุมทางงบประมาณที่ดี ซึ่งการจัดทำเช่นนี้ได้ ผู้บริหารจะต้องมีวิธีการวางแผนที่มีประสิทธิภาพและมีการประเมินกระบวนการแบ่งสรรทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

จากอดีตที่ผ่านมา งานวางแผนซึ่งควรจะทำโดยตัวผู้จัดการ (ในกิจการขนาดเล็ก) หรือโดยหัวหน้าฝ่ายวางแผน (ในกิจการขนาดใหญ่) นั้น ในความเป็นจริงกลับเป็นงานที่ถูกมอบให้กับผู้ชำนาญการด้านงบประมาณ หรือเสมียนควบคุมรับไปทำกันเป็นส่วนมาก แผนต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นมาจึงมีคุณภาพต่ำมาก เพราะเป็นเพียงการกะประมาณตัวเลขกับรายการโดยมองตัวเลขเก่า ๆ

ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วเป็นหลัก ความหมายของการวางแผนในเชิงกลยุทธ์ตามที่กล่าวมาจึงแทบจะไม่เกิดขึ้นมาได้เลย ทั้งนี้โดยการไม่สามารถติดตามเงื่อนไขข้อจำกัดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากภายนอกนั่นเอง

แต่สืบเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของคอมพิวเตอร์ในการใช้เก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ได้มีผลทำให้การวางแผนงบประมาณที่ละเอียด ทั้งที่เป็นรายเดือน รายสัปดาห์ ต่างก็สามารถจัดเตรียมและทำได้ง่าย กิจกรรมที่ให้ความสนใจนำเอาการวางแผนและการจัดทำงบประมาณมาใช้กับงานด้านควบคุมทางการตลาดและการผลิต มักจะส่งผลให้กิจการเติบโตได้ดีขึ้น นอกจากนี้หากได้มีการวางแผนและจัดให้มีการควบคุมงบประมาณตามหน้าที่งานอื่น ๆ ด้วย เช่น การวางแผนให้สอดคล้องกับวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ หรือฤดูกาล ก็ยิ่งจะทำให้การทำงานภายใต้ภาวะความไม่แน่นอน หรือการมีวิกฤตการณ์ต่าง ๆ สามารถได้รับการประกันให้เกิดความสำเร็จได้

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การวางแผนกลยุทธ์ในความหมายที่ถูกต้อง จึงมิได้จำกัดอยู่เพียงเฉพาะการพิจารณาค้นหาปัญหาต่าง ๆ ในทางกลยุทธ์และพัฒนาใหม่ ๆ ขึ้นมา รวมทั้งการพิจารณาระยะสั้นว่าทรัพยากรต่าง ๆ ได้มีการจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้รวมถึงการต้องมีประสิทธิภาพ ภายใต้ภาวะวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ด้วย

ดังนั้น ในการวางแผนกลยุทธ์ที่ดี จึงควรต้องมีการวิเคราะห์โดยละเอียดถี่ถ้วน และจะต้องได้รับการตรวจสอบพิจารณาอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูง โดยจะต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลและตัวเลขประกอบอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ควบคู่กันไปด้วย ในเวลาเดียวกันงบประมาณและแผนประจำปีก็จะต้องจัดทำอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกัน โดยไม่ควรจัดทำแยกเป็นอิสระตามขั้นตอนวิธีการจัดเตรียมตัวเลขประกอบงบประมาณแบบที่เคยทำมาเท่านั้น แต่ในทางที่ถูกต้องงบประมาณและแผนงานรายปีก็จะต้องมีกลไกในการช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างดีด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ก็โดยมีการคิดพิจารณาถึงปัจจัยผลกระทบต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นรวมตลอดถึงการพิจารณาเกี่ยวกับประสิทธิภาพผลผลิตต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปอีกด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน

นักวิชาการด้านการประเมินหลายท่านได้พยายามให้ความหมายของการประเมิน และจากความหมายเหล่านี้จะถูกนำไปพัฒนาไปเป็นวิธีการประเมินที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

Suchman ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อหาข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการตัดสินใจว่าโครงการดังกล่าวดีหรือไม่ดีอย่างไร หรือเป็นการค้นหาว่าผลของกิจกรรมที่วางไว้ในโครงการประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของ

โครงการหรือไม่ (Suchman , 1967 อ้างใน Stufflebeam & Shinkfield, 1990, 93อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548. หน้า1)

Stufflebeam กล่าวถึงการประเมินว่าเป็นกระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ของโครงการ (Stufflebeam อ้างใน Stufflebeam & Shinkfield, 1990 , 159อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548. หน้า1)

Alkin ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเขียนรายงานสรุปเพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ได้ใช้เป็นแนวทางในการเลือกวิธีการปฏิบัติ (Alkin อ้างใน Worthen & Sander, 1987, 150อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548. หน้า1)

Stufflebeam ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดคุณค่าหรือข้อดีของบางสิ่งบางอย่างเป็นระบบ (Stufflebeam ,1990 : & Shinkfield , 3อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548. หน้า2)

Cronbach ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลนั้นเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ (Cronbach (Worthen & Sander, 1987 : 44อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548. หน้า2)

Worthen & Sander ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่ง ๆ หนึ่ง ประกอบด้วยการจัดหาสารสนเทศเพื่อตัดสินคุณค่าของแผนงาน ผลผลิต กระบวนการ หรือ การบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการพิจารณาดัชนีภาพของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Worthen & Sander 1987,19อ้างอิงในสุวิมล ตีรกานนท์, 2548.หน้า2)

John M. Owen ให้ทัศนะไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการจัดหาข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกประเมิน คำว่าประเมินผล "evaluate" ถูกใช้เป็นทางเลือกสำหรับการประเมิน "วัตถุ" (object) และวัตถุสำหรับการประเมินอาจ ได้แก่ การวางแผน (planning) แผนงาน (programs) นโยบาย (policies) องค์กร (organizations) และปัจเจกบุคคล (individuals) เป็นต้น (John M. Owen ,1993, 3 , อ้างอิงใน สมบัติ อารังญวงค์, 2546 หน้า 486)

Peter H. Rossi and Howard E. Freeman ให้ทัศนะไว้ว่า การประเมินผล คือ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบ เพื่อการประเมินกรอบความคิดเชิงทฤษฎี (conceptualization) การออกแบบ (design) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (implementation) และ

อรรถประโยชน์ที่เกิดจากการนำโครงการทางสังคมไปปฏิบัติ (utility of social intervention program) หรือในอีกทางหนึ่ง การประเมินผลใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการพิจารณาตัดสินและปรับปรุงแนวทางของนโยบายหรือโครงการที่ดำเนินอยู่ จากจุดเริ่มต้นของโครงการจนถึงขั้นตอนการพัฒนาโครงการและการนำโครงการไปปฏิบัติ

สำหรับคำว่า การประเมินผล (evaluation) และการวิจัยประเมินผล (evaluation research) Rossi และ Freeman ใช้ในความหมายที่แทนกันได้ (interchangeably) (Peter H. Rossi and Howard E. Freeman. 1993:5 อ้างอิงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2546 หน้า 486)

Michael Quinn Patton (1986) การประเมินผล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ (systematic collection of information) เกี่ยวกับกิจกรรม คุณลักษณะและผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการลดความไม่แน่นอน การปรับปรุงประสิทธิผลของโครงการและการตัดสินใจโดยคำนึงถึงการดำเนินการของโครงการและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Michael Quinn Patton . 1986. อ้างอิงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2546 หน้า 487)

Thomas R. Dye ให้ทัศนะไว้ว่า การประเมินผล หมายถึง การประเมินโครงการของรัฐที่ดำเนินอยู่ทั้งหมดว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หรือการประเมินประสิทธิผล (effectiveness) ของ 2 โครงการหรือมากกว่า ว่ามีส่วนในการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือไม่ การประเมินผลนโยบายควรเน้นเรื่องการประเมินผลของเป้าหมาย (goals) ของโครงการหรือนโยบาย ถ้าผู้ประเมินไม่ทราบเป้าหมายของนโยบาย ผู้ประเมินควรประเมินผลกระทบของนโยบาย (policy impacts) (Thomas R. Dye . 1981. อ้างอิงใน สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2546 หน้า 491)

อี อาร์ เฮาส์ (E.R. House) ชี้ว่า การประเมินผลโดยแท้จริงเป็นเพียงกิจกรรมชักชวน (acts of persuasion) ซึ่งมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจถึงผลของนโยบายหรือกิจกรรมที่ประเมินนั้น การประเมินผลไม่ใช่กิจกรรมที่พยายามทำให้คนปักใจเชื่อ ไม่ใช่กิจกรรมที่บังคับหรือกำหนดขึ้นเพื่อครอบงำความคิดเห็นของใคร แต่เป็นกิจกรรมที่มุ่งชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจและยอมรับถึงผลของนโยบายที่เกิดขึ้น ทรรศนะของเฮาส์จึงค่อนข้างจะเป็นนามธรรม และเน้นจุดหมายของการนำเอาการประเมินผลไปใช้เป็นสำคัญ (E.R. House อ้างอิงในศุภชัย ยาวะประภาส, 2545 หน้า 124)

วอร์เดิน และแซนเดอร์ส กล่าวว่า การประเมินผลคือการให้คุณค่า หรือการเลือก การประเมินผลในทรรศนะของทั้งสองจึงมีความหมายกว้างมาก เป็นกิจกรรมที่มีอยู่กับมนุษย์มาช้านานแล้ว และมนุษย์ทุกคนจะเป็นผู้ประเมิน ไม่โดยทางใดก็ทางหนึ่ง กิจกรรมที่เรียกว่าการประเมินผลนี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเลือก โดยทั่วไปมนุษย์จะเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดจาก

ทางเลือกที่มีอยู่ โดยอาศัยการรับรู้ (perception) ของตนเอง ตราบใดที่กิจกรรมการเลือกกระทำ
 อย่างเป็นระบบมากที่สุด มีการนิยามเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ใช้พิจารณา มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
 ทางเลือกต่าง ๆ อย่างถูกต้อง การให้คุณค่าที่แท้จริงของทางเลือกย่อมกระทำได้ และทั้งหมดที่
 กล่าวมาคือ การประเมินผลในทฤษฎีของวอร์เธินและแซนเดอร์ส (Worthen and Sanders,
 อ้างอิงในศุภชัย ยวาระประภาส, 2545 หน้า 125)

3. การดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ระดับจังหวัด (สำนักพัฒนาและส่งเสริม การบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, 2550)

ในการดำเนินโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด พ.ศ. 2551 มี
 กรอบแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. กลไกขับเคลื่อน

1.1 ชุมชน ประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกลไกในการขับเคลื่อน

1.2 ในการขับเคลื่อนระดับหมู่บ้าน / ชุมชนให้มีกลุ่มคนที่ได้รับฉันทามติจาก
 ประชาคมของหมู่บ้าน / ชุมชน จำนวน 12-15 คน ที่เรียกว่า คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่ง
 ได้รับการเลือกโดยกระบวนการประชาคมมาจากกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลาย อย่างน้อยต้อง
 ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประชาชนจากคุ้ม ประชาชนจากกลุ่มอาชีพ / องค์กรใน
 ชุมชน (ถ้ามี) จากครัวเรือน ประชาชนชาวบ้าน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดำเนินโครงการภายใต้
 แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด พ.ศ. 2551 สำหรับองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของ
 คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน

1.3 หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง
 ท้องที่ พ.ศ. 2457 และหมายรวมถึงหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากสุขาภิบาลตาม
 พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

1.4 ชุมชน หมายถึง ชุมชนในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เมืองพัทยา เทศบาล
 ตำบล (เฉพาะตำบลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกเลิกตำแหน่งกำนัน
 ผู้ใหญ่บ้าน ตามมาตรา 4 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมโดย
 มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546)

2. กลไกสนับสนุน มี 3 ระดับ ได้แก่

2.1 ระดับอำเภอ

มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ / กิ่งอำเภอ ซึ่งนายอำเภอ / ปลัดอำเภอผู้
 เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นประธาน และมีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาชน ผู้แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนชาวบ้าน มีปลัดอำเภอที่นายอำเภอ / ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ มอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ บูรณาการโครงการระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีการพัฒนาอื่น ๆ พิจารณา กลั่นกรอง และจัดลำดับความสำคัญ โครงการที่เสนอมาจากหมู่บ้าน / ชุมชน ติดตามผลการดำเนินงาน รวมทั้งหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อไปสู่การจัดทำแผนชุมชนให้มีคุณภาพ

2.2 ระดับจังหวัด

มีคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด หรือคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัด (กบจ.) ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงบประมาณ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ผู้แทนองค์กรภาคประชาชน ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ประชาชนชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่ ประสาน เชื่อมโยง และบูรณาการโครงการของชุมชนกับแผนของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และหน่วยงานในพื้นที่ และเติมเต็มหรือต่อยอดด้วย งบประมาณยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด อนุมัติ แผนงาน โครงการ และงบประมาณ ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน และรายงาน คณะกรรมการระดับชาติ

2.3 ระดับชาติ

มีคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการจากทุกภาคส่วน มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ และรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง เป็นกรรมการและเลขานุการร่วม ทำหน้าที่ กำหนดแนวทาง กลไกการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข ระดับจังหวัด ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์ในการกลั่นกรองโครงการตามแผนงานและหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการกำกับ ดูแลติดตามประเมินผลการดำเนินงานและประสานความร่วมมือของภาคีการพัฒนา

3. กรอบแผนงานภายใต้ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด

มีกรอบแผนงานรวม 5 ด้าน คือ

3.1 แผนงานสร้างการเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการของชุมชน เพื่อการจัดบริการความรู้ให้กับชุมชนตามที่ชุมชนร้องขอ เช่น การสนับสนุนวิทยากรกระบวนการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การให้สถาบัน การศึกษาเป็นที่เลี้ยง การศึกษาดูงานศูนย์การศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น

3.2 แผนงานกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนภายใต้ระบบและกลไกการตลาด โดยสนับสนุนกิจกรรมการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน / ชุมชนทั้งในและนอกภาคเกษตรที่ชุมชนมีการวางตำแหน่งอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพความสามารถของตัวเอง ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น

การเกษตร ควรเลือกลักษณะอาชีพให้มีลักษณะแตกต่างกันตามพื้นที่ภูมิอากาศ และพื้นฐานแนวคิดของเกษตรที่สามารถจัดประเภทของเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังนี้

- เกษตรผสมผสาน เป็นการทำการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือการเลี้ยงสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน ในลักษณะที่เกื้อกูลเป็นประโยชน์ต่อตนเอง
- เกษตรอินทรีย์ เป็นรูปแบบการทำเกษตรโดยหลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยเคมีและยาปราบศัตรูพืชที่เป็นรูปแบบที่เน้นการรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา
- วนเกษตร เป็นระบบการใช้ที่ดินที่ผสมผสานระหว่างพันธุ์ไม้ในพื้นที่ป่าหรือป่าไม้ยืนต้นที่ปลูกร่วมกับพืชอื่น ๆ ที่เป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าและผลิตอาหารเพื่อการยังชีพและการสร้างรายได้เสริม
- เกษตรทฤษฎีใหม่ ที่เริ่มอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอนจากการผลิตอาหารให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน การรวมกลุ่มในการผลิต และการร่วมมือกับแหล่งทุน เช่น สหกรณ์ เป็นต้น
- เกษตรธรรมชาติ เป็นการทำการเกษตรที่ไม่มีการไถพรวนดิน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพดิน ไม่จำกัดวัชพืช เพื่อลดการชะล้างดิน เน้นการรักษาความสมดุลของห่วงโซ่อาหารที่มีความสัมพันธ์กันของสิ่งมีชีวิต

การท่องเที่ยว ตามลักษณะภูมิสังคม เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งการทำของที่ระลึก **อาชีพอื่น ๆ** นอกจากการเกษตรและการท่องเที่ยว เช่น บริการหรือรายได้จากแรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ

3.3 แผนงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์การจักสาน ซึ่งมีศักยภาพ มีความโดดเด่น และมีช่องทางด้านการตลาด โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านการเชื่อมโยงตลาด ด้านมาตรฐานทั้งคุณภาพ ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น

3.4 แผนงานสนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอของระบบครอบครัวไทย เน้นการจัดบริการเสริมในชุมชนเพื่อการดูแลครอบครัวที่อ่อนแอ ผู้ที่ไร้ที่พึ่ง คนแก่ที่อยู่กับเด็กตามลำพัง ในรูปแบบที่หลากหลายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การร่วมมือ ลงแรง จัดหา หรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

3.5 แผนงานดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน เน้นการป้องกันไม่ให้เกิดทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม รวมทั้งดูแลสิ่งแวดล้อม เช่น ความสะอาด และการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น เป็นต้น

4. วงเงินงบประมาณโครงการ

คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุขได้เห็นชอบวงเงินที่จัดสรรให้จังหวัดต่าง ๆ ประจำปี พ.ศ. 2551 จำนวน 15,000 ล้านบาท เพื่อใช้จ่ายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

สำหรับงบบริหารจัดการในส่วนของจังหวัด และอำเภอ จะจัดสรรให้โดยกันเงินไว้ร้อยละ 1 ของวงเงินงบประมาณ หรือจำนวน 150 ล้านบาท อำเภอนอกจากนี้ให้ใช้จ่ายจากงบประมาณปี 2551 รายการค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จัดสรรให้สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 750 ล้านบาท และรายการค่าใช้จ่ายในการขับเคลื่อนนโยบายในระดับท้องถิ่น ที่จัดสรรให้กรมการปกครองจำนวน 877 ล้านบาท

5. หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการ

โครงการ / กิจกรรม ที่ชุมชนเสนอมาต้องมีลักษณะดังนี้

5.1 เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน และพัฒนาไปสู่กระบวนการแผนชุมชนที่มีคุณภาพที่เกิดจากกระบวนการที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ ร่วมกันดำเนินการ ร่วมกันค้นหาแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านการประเมินศักยภาพของชุมชน

ทั้งนี้ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอให้เปิดกว้างให้ทุกภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้เข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อนบนฐานของความพร้อมทั้งสองฝ่าย และความสมัครใจของชุมชน ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักชุมชนเป็นตัวตั้ง

5.2 ยึดกรอบ 5 แผนงานหลัก และสอดคล้องตามลักษณะภูมิสังคม โดยเป็นโครงการที่มีความพร้อมในการดำเนินการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์ และงบประมาณที่ชัดเจน รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดภาระผูกพันงบประมาณปีต่อไป

5.3 เป็นโครงการที่มาจากแผนชุมชนและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นโครงการที่ชุมชนสามารถทำได้เองและมีการจ้างแรงงานในชุมชนเป็นหลัก

5.4 ห้ามจัดทำโครงการในลักษณะที่เป็นการซ้ำซ้อนกับโครงการที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น เช่น โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ การสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรเป็นหลัก การสร้างศาลาเอนกประสงค์ การสร้างตลาดกลาง การซื้อรถเอนกประสงค์ รวมทั้งไม่เป็นโครงการในลักษณะกองทุนหมุนเวียน หรือการให้เงินสงเคราะห์ / ซ้ำของแจก เช่น การให้ทุนการศึกษา เบี้ยยังชีพ ซื่อแ้วน / รถเข็น / ถังขยะ เป็นต้น ตลอดจนห้ามสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศ เช่น การศึกษาดูงาน การเจรจาการค้า การอบรม ฯลฯ

6. การส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้าน / ชุมชน

ให้จังหวัดกระตุ้นและส่งเสริมหมู่บ้าน / ชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ความสามารถในการจัดการ การจัดทำแผนชุมชน และยกระดับคุณภาพแผนชุมชน

ในกรณีที่ดำเนินการดังกล่าวข้างต้นแล้ว และจังหวัดเห็นสมควรดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของชุมชนฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จังหวัดอาจเป็นผู้รับผิดชอบและจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ได้โดยมอบให้หน่วยงานราชการประสานความร่วมมือกับองค์กรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ทั้งนี้ให้ใช้งบประมาณที่จังหวัดได้รับตามการจัดสรรจากการเสนอวิสัยทัศน์ของจังหวัดมาดำเนินการ

**4. การดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข จังหวัดพิจิตรและอำเภอ
โพธิ์ประทับช้าง (สำนักงานจังหวัดพิจิตร, 2551)**

1. งบประมาณและหลักเกณฑ์การจัดสรร

กระทรวงมหาดไทย แจกกรอบวงเงินงบประมาณตามแผนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข
ระดับจังหวัด ปี 2551 รอบแรก 10,000 ล้านบาท โดยจังหวัดพิจิตร ได้รับจำนวน 119 ล้านบาท
จังหวัดจึงได้พิจารณาจัดสรรให้แก่หมู่บ้าน / ชุมชน จำนวน 929 แห่ง มีหลักเกณฑ์การจัดสรร ดังนี้

1. ร้อยละ 40 เป็นเงิน 47,600,000 บาท จัดสรรให้ทุกหมู่บ้าน / ชุมชน จำนวน 929 แห่ง
ตามคุณภาพแผนชุมชนโดย
    - หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีแผนระดับ A ได้รับ 80,000 บาท
    - หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีแผนระดับ B ได้รับ 50,000 บาท
    - หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีแผนระดับ C ได้รับ 40,000 บาท
  2. ร้อยละ 30 เป็นเงิน 35,700,000 บาท จัดสรรให้เฉพาะหมู่บ้าน / ชุมชนที่มีแผนชุมชน
ระดับ A B เท่านั้น โดยให้เท่ากับทุกหมู่บ้าน / ชุมชน แห่งละ 44,000 บาท
  3. ร้อยละ 30 เป็นเงิน 35,700,000 บาท จัดสรรให้เฉพาะหมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีแผนชุมชน
ระดับ A B เท่านั้น โดยจัดสรรตามจำนวนประชากรของหมู่บ้าน / ชุมชน เฉลี่ยหัวละ 76 บาท
- สรุปกรอบวงเงินจัดสรรแยกเป็นรายอำเภอ ดังนี้

อำเภอ	จำนวนหมู่บ้าน / ชุมชน				งบประมาณที่ ได้รับจัดสรร (บาท)	หมายเหตุ
	A	B	C	รวม		
1. เมืองพิจิตร	11	138	6	155	22,854,800	1. หมู่ที่ 2 ตำบล ทับ คล้อ อำเภอ ทับคล้อ ได้รับสูงสุด 364,300 บาท
2. วังทรายพูน	-	48	9	57	6,605,800	
3. โพธิ์ประทับช้าง	10	88	-	98	12,813,700	
4. ทับคล้อ	-	49	7	56	7,593,700	2. หมู่ที่ 3 ตำบลมะมั่ง อำเภอเมืองพิจิตร ได้รับต่ำสุด 101,100 บาท
5. ดงเจริญ	-	37	18	55	5,165,300	
6. วชิรบำรุง	21	23	7	51	7,029,800	
7. โพทะเล	-	95	2	97	13,501,000	3. หมู่บ้าน/ชุมชน ที่ ได้รับ 40,000 บาท มี จำนวน 118 แห่ง
8. ตะพานหิน	20	83	3	106	14,958,000	
9. บึงนาราง	3	48	-	51	7,010,600	
10. สามง่าม	-	54	25	79	8,537,200	
11. สากเหล็ก	-	5	35	40	2,092,800	
12. บางมูลนาก	9	69	6	84	10,837,300	
รวม 12 อำเภอ	74	737	118	929	119,000,000	

2. แนวทางการดำเนินงาน

1) ให้หมู่บ้าน / ชุมชน เป็นหน่วยดำเนินงานเท่านั้น เริ่มจากการประชาคมเสนอ ปัญหาความต้องการที่ปรากฏในแผนชุมชนและสอดคล้องกับแผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขจัดทำ เป็นโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณตามกรอบเงินที่ได้รับจัดสรรโดย

- หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีคุณภาพแผนชุมชนระดับ A B สามารถเสนอ โครงการตามกรอบ 5 แผนงาน เฉพาะแผนงานที่ 2-5 และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนด

- หมู่บ้าน / ชุมชน ที่มีคุณภาพแผนชุมชนระดับ C สามารถเสนอโครงการ ตามกรอบ 5 แผนงาน เฉพาะแผนงานที่ 1 เท่านั้น คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้และจัดการ ชุมชน

2) คณะกรรมการระดับอำเภอพิจารณากลับกรอง / จัดลำดับความสำคัญของ โครงการและให้ความเห็นชอบเสนอจังหวัด โดยมีคณะทำงานกลับกรองโครงการที่มีหัวหน้าส่วน ราชการรับผิดชอบแต่ละอำเภอเป็นผู้พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของโครงการและให้ความเห็น เสนอคณะกรรมการระดับจังหวัด

3) คณะกรรมการระดับจังหวัดพิจารณาอนุมัติโครงการ

งาน / กิจกรรม	กำหนดเวลาดำเนินการ				
	ธ.ค. 49	ม.ค. 50	ก.พ. 50	มี.ค. 50	เม.ย.50 – ก.ย. 50
1. จังหวัดแจ้งกรอบการจัดสรร งบประมาณให้อำเภอทราบ	20 ธ.ค.49				
2. อำเภอแจ้งกรอบวงเงินงบประมาณ ให้หมู่บ้าน / ชุมชนทราบและให้ หมู่บ้าน / ชุมชนประชาคมเสนอ โครงการ					
3. คณะกรรมการระดับอำเภอ พิจารณากลับกรองและให้ความ เห็นชอบโครงการ					
4. อำเภอเสนอโครงการที่ คณะกรรมการระดับอำเภอ เห็นชอบให้หัวหน้าส่วนราชการ ระดับจังหวัดตรวจสอบความ ถูกต้องเหมาะสม		ภายใน 14 ม.ค.50			

5. อำเภอส่งรายละเอียดโครงการ (แบบ ยส.1) พร้อมบัญชีสรุป โครงการที่หัวหน้าส่วนราชการให้ ความเห็นชอบแล้วส่งจังหวัด		ภายใน 21 ม.ค.50			
6. คณะกรรมการระดับจังหวัด พิจารณาอนุมัติโครงการ		ภายใน 31 ม.ค.50			
7. หมู่บ้าน / ชุมชนดำเนินงาน โครงการ					

5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินสำหรับการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551) พ.ศ. 2550 (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2550)

รัฐบาลได้แถลงนโยบายด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2549 โดยกำหนดไว้ในนโยบายเศรษฐกิจรัฐบาลจะยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้หลักคุณธรรมกำกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระบบตลาดเสรี เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากเศรษฐกิจระบบตลาด และเศรษฐกิจส่วนรวมภายใต้กรอบความยั่งยืนและความพอดี สำหรับนโยบายสังคมจะเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของทุกชุมชน ท้องถิ่น และประชาคมให้สามารถจัดการตนเองเกี่ยวกับความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การปกครอง และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยส่งเสริมบทบาทของครอบครัว รวมทั้งปรับปรุงบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานภูมิภาค โดยปรับปรุงระบบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาค ท้องถิ่น ชุมชน และภาคประชาสังคมอย่างเหมาะสม เพื่อร่วมกันรับผิดชอบดูแลผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนรักษาและดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดวงเงินงบประมาณจำนวน 15,000 ล้านบาทเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 เห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข ในการปรับปรุงหลักการ กรอบแผนงาน และหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2551

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เหมาะสม คล่องตัว ถูกต้องตามระเบียบ และสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง อาศัยอำนาจตามหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุดที่ กค 0406.6 / ว 126 ลงวันที่ 7 กันยายน 2548 เรื่อง การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ งบเงินอุดหนุน กระทรวงมหาดไทย จึงออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการบริหารโครงการและการใช้จ่ายเงินสำหรับการดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551) พ.ศ. 2550"

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

"หมู่บ้าน" หมายความว่า หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และให้หมายรวมถึงหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลที่ยกฐานะจากสุขาภิบาลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

"ชุมชน" หมายความว่า ชุมชนในเขตเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เมืองพัทยา และเทศบาลตำบล (เฉพาะตำบลที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศยกเลิกตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ตามมาตรา 4 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546)

"หน่วยงานราชการ" หมายความว่า

(1) หน่วยงานของส่วนราชการซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ ไม่ว่าหน่วยงานนั้น จะดำเนินการในระดับจังหวัดหรืออำเภอ

(2) หน่วยงานของส่วนราชการซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางที่ตั้งในจังหวัด

"แผนชุมชน" หมายความว่า แนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านกระบวนการที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันค้นหา ร่วมกันเรียนรู้ และประเมินศักยภาพของชุมชนโดยการสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนในทุกมิติ เพื่อวางตำแหน่งการพัฒนาของหมู่บ้าน / ชุมชน ที่สอดคล้องกับความพร้อมของชุมชนและมีแนวทางชัดเจน ทั้งแนวทางเพื่อการสร้างรายได้ แนวทางเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยภาครัฐสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อการพึ่งพาตนเอง และสามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง

ข้อ 4 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด 1

หลักการ และกรอบแผนงาน

ข้อ 5 โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขจะต้องมีหลักการ ดังต่อไปนี้

- (1) สนับสนุนการพัฒนาชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนภายใต้เงื่อนไขที่ประชาชนและชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลัก โดยคำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่และแต่ละภาค ตรงตามความจำเป็นที่ชุมชนจะต้องเข้ามามีบทบาทในการสงเคราะห์ประชาชน ทดแทนความอ่อนแอของระบบครอบครัว
- (2) สนับสนุนให้ชุมชนร่วมกันกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนโดยประเมินศักยภาพของตัวเองเพื่อนำไปวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนาอาชีพที่จะทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
- (3) ยึดกรอบแผนงานตามข้อ 6 ที่มุ่งไปสู่การเลือกอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคต และการยกระดับคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งนี้รัฐจะสนับสนุนให้ชุมชนเป็นผู้ที่คิดและกำหนดวิธีการในการพัฒนาด้วยตนเอง
- (4) มีความเชื่อมโยง ระหว่างแผนชุมชน กับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงบประมาณและการพัฒนาตามความคิดของชุมชน

ข้อ 6 กรอบแผนงาน ประกอบด้วยแผนงานรวม ๕ ด้าน คือ

- (1) แผนงานสร้างการเรียนรู้ และความสามารถในการจัดการของชุมชน เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และร่วมดำเนินการ ตลอดจนการจัดบริการความรู้ให้กับชุมชนตามที่ชุมชนร้องขอ เช่น การสนับสนุนวิทยากรกระบวนการ มีกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นต้น
- (2) แผนงานกำหนดตำแหน่งการพัฒนาอาชีพของชุมชนภายใต้ระบบและกลไกการตลาด โดยสนับสนุนกิจกรรมการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้าน / ชุมชนทั้งในและนอกภาคเกษตร ที่ชุมชนมีการวางตำแหน่งอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพความสามารถของตัวเอง ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น
- (3) แผนงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ครอบคลุมทั้งผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์การจักสาน ซึ่งมีศักยภาพ มีความโดดเด่นและมีช่องทางด้านการตลาด โดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในด้านบรรจุภัณฑ์ ด้านการเชื่อมโยงตลาดด้านมาตรฐานทั้งคุณภาพ ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น

(4) **แผนงานสนับสนุนชุมชนให้มีบทบาทรองรับความอ่อนแอของระบบครอบครัวไทย** เน้นการจัดบริการเสริมในชุมชนเพื่อการดูแลครอบครัวที่อ่อนแอ ผู้ที่ไร้ที่พึ่งคนแก่ที่อยู่กับเด็กตามลำพัง ในรูปแบบที่หลากหลายตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การร่วมมือลงแรง จัดหา หรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การสร้างงานให้ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น

(5) **แผนงานดูแลความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน** เน้นการป้องกันไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม รวมทั้งดูแลสิ่งแวดล้อมเช่น ความสะอาด และการจัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อ 7 หน่วยงานดำเนินการ

การดำเนินโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดในกรอบแผนงาน 5 ด้าน ให้หมู่บ้าน / ชุมชนเป็นหน่วยดำเนินการด้วยตนเอง

หมวด 2

กลไกสนับสนุนและกระบวนการดำเนินงาน

ข้อ 8 กลไกสนับสนุน มีกลไกขับเคลื่อนใน ๓ ระดับ ได้แก่

(1) ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ

มีคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ ซึ่งนายอำเภอ/ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นประธาน และมีคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาชน ผู้แทนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนองค์กรพัฒนาเอกชน ประชาญ์ชาวบ้าน มีปลัดอำเภอที่นายอำเภอ / ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการ ฯ มีอำนาจหน้าที่ บูรณาการโครงการระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และภาคีกรพัฒนาอื่น ๆ พิจารณากลับกรอง และจัดลำดับความสำคัญโครงการที่เสนอมมาจากหมู่บ้าน / ชุมชน ติดตามผลการดำเนินงานรวมทั้งหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อไปสู่กรจัดทำแผนชุมชนให้มีคุณภาพ

(2) ระดับจังหวัด

มีคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด หรือคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัด (กบจ.) ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนากรเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงบประมาณ คณะกรรมการประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นรองประธาน กรรมการประกอบด้วย ผู้แทนส่วนราชการ ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วน

ท้องถิ่นผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ผู้แทนองค์กรภาคประชาชน ผู้แทนองค์กรพัฒนาเอกชน ปราชญ์ชาวบ้านผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีหัวหน้าสำนักงานจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ ฯ มีอำนาจหน้าที่ ประสาน เชื่อมโยง และบูรณาการโครงการของชุมชนกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และหน่วยงานในพื้นที่ และเติมเต็มหรือต่อยอดด้วยงบประมาณยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนด อนุมัติแผนงานโครงการ และงบประมาณ ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงาน และรายงานคณะกรรมการระดับชาติ

(3) ระดับชาติ

มีคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ประกอบด้วยกรรมการจากทุกภาคส่วน มีเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองเป็นกรรมการและเลขานุการร่วม ทำหน้าที่ กำหนดแนวทาง กลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักเกณฑ์ในการกลั่นกรองโครงการตามแผนงานและหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ ตลอดจนการกำกับ ดูแล ติดตามประเมินผลการดำเนินงานและประสานความร่วมมือของภาคีการพัฒนา

ข้อ 9 หลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการ/กิจกรรม ที่หมู่บ้าน / ชุมชนเสนอมาต้องมีลักษณะดังนี้

(1) เป็นโครงการที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน และพัฒนาไปสู่กระบวนการแผนชุมชนที่มีคุณภาพ ที่เกิดจากกระบวนการที่ชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันเรียนรู้ร่วมกัน ดำเนินการ ร่วมกันค้นหาแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาของชุมชนที่ผ่านการประเมินศักยภาพของชุมชน

ทั้งนี้ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอให้เปิดกว้างให้ทุกภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระดับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้เข้ามามีส่วนในการขับเคลื่อนบนฐานของความพร้อมทั้งสองฝ่าย และความสมัครใจของชุมชน ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักชุมชนเป็นตัวตั้ง

(2) ยึดกรอบ 5 แผนงานหลัก ตามข้อ 6 และสอดคล้องตามลักษณะภูมิสังคมโดยเป็นโครงการที่มีความพร้อมในการดำเนินการ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์ และงบประมาณที่ชัดเจน รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดภาวะผูกพันงบประมาณปีต่อไป

(3) เป็นโครงการที่มาจากแผนชุมชนและเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นโครงการที่ชุมชนสามารถทำได้เองและมีการจ้างแรงงานในชุมชนเป็นหลัก

(4) ห้ามจัดทำโครงการในลักษณะที่เป็นการซ้ำซ้อนกับโครงการที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากแหล่งอื่น ได้แก่ ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น เช่น โครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ การสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่ใช้เครื่องจักรเป็นหลัก การสร้างศาลาอเนกประสงค์ การสร้างตลาดกลาง การซื้อรถอเนกประสงค์ รวมทั้งไม่เป็นโครงการในลักษณะกองทุนหมุนเวียน หรือการให้เงินสงเคราะห์/ซื้อของแจก เช่น การให้ทุนการศึกษา เบี้ยยังชีพ ซื้อแว่น/รถเข็น/ถังขยะ เป็นต้น ตลอดจนห้ามสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศ เช่น การศึกษาดูงาน การเจรจาการค้า การอบรม ฯลฯ

ข้อ 10 ให้จังหวัดกระตุ้นและส่งเสริมหมู่บ้าน / ชุมชนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ความสามารถในการจัดการ การจัดทำแผนชุมชน และยกระดับคุณภาพแผนชุมชนในกรณีที่ได้ดำเนินการตามวรรคหนึ่งแล้ว และจังหวัดเห็นสมควรดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้และความสามารถในการจัดการของชุมชนฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจังหวัดอาจเป็นผู้รับผิดชอบและจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ได้โดยมอบให้หน่วยงานราชการประสานความร่วมมือกับองค์กรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ทั้งนี้ ให้ใช้งบประมาณที่จังหวัดได้รับตามการจัดสรรจากการเสนอวิสัยทัศน์ของจังหวัด

หมวด 3

การเบิกจ่ายเงิน

ข้อ 11 ค่าใช้จ่ายที่สามารถใช้จ่ายได้ตามระเบียบนี้ ให้ใช้จ่ายตามแผนงานใน ข้อ 6 การดำเนินงานตามข้อ 10 และการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 สำหรับงบบริหารอื่นที่สามารถนำมาใช้จ่าย เป็นการเพิ่มเติมในส่วนของจังหวัด และอำเภอ ให้ใช้จ่ายจาก งบประมาณประจำปี พ.ศ. 2551 รายการค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการของผู้ว่าราชการจังหวัดที่จัดสรรให้สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย 750 ล้านบาท และรายการค่าใช้จ่ายในการขับเคลื่อนนโยบายในระดับท้องถิ่น ที่จัดสรรให้กรมการปกครอง 877 ล้านบาท โดยการใช้จ่ายให้ปฏิบัติตามระเบียบราชการที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 12 ให้กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย โอนเงินงบประมาณตามที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงบประมาณให้จังหวัดตามกรอบวงเงินที่จังหวัดได้รับ

ข้อ 13 ให้หมู่บ้าน / ชุมชนที่รับผิดชอบเป็นหน่วยดำเนินการ เปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ประเภทออมทรัพย์ ชื่อบัญชี “โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด พ.ศ. 2551 หมู่บ้าน / ชุมชน.....โครงการ.....” กับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือธนาคารอื่นใดของรัฐ เพื่อรองรับการโอนเงินงบประมาณจากจังหวัด

ข้อ 14 เมื่อได้รับการโอนเงินงบประมาณจากกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ให้สำนักงานจังหวัดนำหลักฐานการอนุมัติโครงการของหมู่บ้าน / ชุมชนที่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด พร้อมวงเงินงบประมาณยื่นขอเบิกเงินต่อสำนักงานคลังจังหวัดแล้วทำการโอนเงินเข้าในบัญชีของหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อให้หมู่บ้าน/ชุมชนได้ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

ข้อ 15 ให้กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยรายงานค่าใช้จ่ายตาม ข้อ 11 ให้เลขานุการคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข ทราบทุกวันที่ 15 ของเดือนถัดไป

ข้อ 16 ให้กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชาชนอยู่ดีมีสุข กำหนดและตามระเบียบนี้โดยเคร่งครัด

ข้อ 17 การดำเนินการในกรณีหมู่บ้าน / ชุมชนเป็นหน่วยดำเนินการให้ปฏิบัติ ดังนี้

(1) คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชนคัดเลือกบุคคลเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ใน 5 ด้าน โดยดำเนินการผ่านกระบวนการประชาคม ทั้งนี้ การดำเนินการให้เป็นไปตามคู่มือการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัดปี 2551

(2) คณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ แจ้งให้ผู้รับผิดชอบในการเปิดบัญชี และการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีของหมู่บ้าน/ชุมชน เปิดบัญชีเงินฝากประเภทออมทรัพย์กับธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร หรือธนาคารอื่นใดของรัฐ ชื่อบัญชี “โครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด พ.ศ.2551 หมู่บ้าน / ชุมชน.....โครงการ.....” และแจ้งเลขบัญชีของหมู่บ้าน / ชุมชนให้จังหวัดทราบ

(3) จังหวัดโอนเงินตามยอดวงเงินโครงการที่ได้รับอนุมัติเข้าบัญชีเงินฝากของหมู่บ้าน / ชุมชน

(4) อำเภอ / กิ่งอำเภอแจ้งให้คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน/ชุมชนดำเนินโครงการ

(5) ผู้รับผิดชอบโครงการของหมู่บ้าน / ชุมชน กำหนดขั้นตอนการทำงาน ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์งบประมาณ และอื่น ๆ

(6) ผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้างของหมู่บ้าน / ชุมชน ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน โดยการจัดซื้อจัดจ้างให้ดำเนินการ ตาม แนวทางหรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงาน ฯ

(7) ให้หมู่บ้าน / ชุมชน นำรายละเอียดโครงการ หลักฐานการดำเนินโครงการและ หลักฐานอนุมัติการเบิกจ่ายเงิน ของประธานคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน ตามมติของ คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน พร้อมหนังสือขอเบิกเงินยื่นให้อำเภอ / กิ่งอำเภอ ตรวจสอบ ความถูกต้อง โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จภายใน 3 วันทำการ และเมื่ออำเภอ / กิ่งอำเภอได้ ดำเนินการตรวจสอบแล้ว ให้แจ้งคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน ดำเนินการเบิกเงินจากบัญชี ธนาคารต่อไป

กรณีเป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดประชุม สัมมนา ฝึกอบรม ที่หมู่บ้าน / ชุมชนเป็น หน่วยดำเนินการหรือเป็นโครงการประเภทอื่น ที่หมู่บ้าน/ชุมชน รับผิดชอบดำเนินการเองโดยไม่ได้ จ้างบุคคลภายนอก หากมีความจำเป็นจะต้องใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อดำเนินการในโครงการ ดังกล่าวให้สามารถยืมเงินสำรองเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินโครงการได้ โดยเบิกจ่ายจาก บัญชีเงินฝากธนาคารของหมู่บ้าน / ชุมชน สำหรับรายละเอียดวิธีการยืมเงินให้ดำเนินงานตาม ขั้นตอนในคู่มือการดำเนินโครงการ

(8) ผู้รับผิดชอบในการเปิดบัญชี และเบิกจ่ายเงินของหมู่บ้าน / ชุมชนนำหลักฐาน การให้ความเห็นชอบของอำเภอ / กิ่งอำเภอ ประกอบการเบิกจ่ายเงินจากบัญชีธนาคารโดยต้องลง นามทั้ง ๓ คน

(9) ผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายของหมู่บ้าน / ชุมชนลงบันทึกเมื่อมี การรับเงินจ่ายเงินทุกครั้ง เพื่อควบคุมการใช้จ่ายเงิน

(10) ผู้รับผิดชอบในการควบคุมและตรวจสอบผลงานของหมู่บ้าน / ชุมชนดูแล การดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และจัดทำรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ดังนี้

10.1 ตรวจสอบผลการดำเนินงานกับแผนดำเนินงานที่วางไว้

10.2. จัดทำรายงานความก้าวหน้า เสนอต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ/ กิ่งอำเภอ เดือนละ 1 ครั้ง

10.3 รายงานปัญหา / อุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะ ต่อคณะกรรมการระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอโดยให้ปิดประกาศรายงานความก้าวหน้า และรายงานปัญหา / อุปสรรค พร้อมข้อเสนอแนะให้ประชาชนทราบโดยทั่วกัน เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน

(11) การดำเนินการของหมู่บ้าน / ชุมชน และคณะผู้รับผิดชอบด้านต่าง ๆ ให้ดำเนินการตามขั้นตอนในคู่มือการดำเนินโครงการ

ข้อ 18 ในกรณีที่จังหวัด โดยหน่วยงานราชการเป็นผู้ดำเนินการตามข้อ 10 วรรค 2 ให้จัดทำโครงการเสนอขออนุมัติจากคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัด และเมื่อได้รับการอนุมัติแล้วในการบริหารและเบิกจ่ายงบประมาณให้ดำเนินการตามระเบียบราชการ สำหรับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อใช้สำหรับการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขระดับจังหวัด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 ในระดับจังหวัดและอำเภอ / กิ่งอำเภอ ให้หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบบริหารจัดการและเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบราชการ

ข้อ 19 ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยมอบอำนาจการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ในทุกขั้นตอน ให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีความคล่องตัว ทั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดสามารถที่จะมอบอำนาจดังกล่าวให้หน่วยงานในจังหวัดที่เป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคไม่ว่าหน่วยงานนั้นจะดำเนินการในระดับจังหวัดหรืออำเภอ และหน่วยงานซึ่งเป็นราชการบริหารส่วนกลางที่ตั้งในจังหวัดก็ได้

การเบิกจ่ายงบประมาณ ในโครงการ / กิจกรรมที่หน่วยงานราชการเป็นหน่วยดำเนินการ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจอนุมัติ สำหรับกรณีหมู่บ้าน / ชุมชน เป็นหน่วยดำเนินการ การเบิกจ่ายให้ถือปฏิบัติตาม ข้อ 17

หมวด 4

การเปลี่ยนแปลงโครงการ และการใช้เงินเหลือจ่าย

ข้อ 20 การเปลี่ยนแปลงยกเลิกและปิดโครงการให้ดำเนินการ ดังนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการ โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ลดลงจากที่กำหนดไว้เดิมและไม่เพิ่มวงเงินคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน / ชุมชน สามารถขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการได้ โดยให้ผ่าน

การพิจารณาของคณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอแล้วเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติแล้วแจ้งคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัดทราบ

(2) การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการ โดยวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ให้คณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอพิจารณาแล้วเสนอให้คณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัดเป็นผู้พิจารณาอนุมัติ

(3) การใช้จ่ายเงินเหลือจ่ายจากการดำเนินงานโครงการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดเดิมแล้ว ให้คณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอพิจารณาและเสนอโครงการของหมู่บ้าน/ชุมชนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติ แล้วแจ้งคณะกรรมการอำนวยการระดับจังหวัดทราบ

(4) การปิดโครงการ และการส่งคืนเงินเหลือ ให้คณะกรรมการอำนวยการระดับอำเภอ ตรวจสอบวงเงินตามโครงการของหมู่บ้าน / ชุมชนที่ใช้จ่ายจริง และหากมีเงินคงเหลือพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้ผู้เปิดบัญชีของหมู่บ้าน / ชุมชนทำการปิดบัญชีแล้วโอนเงินคงเหลือจัดเข้าบัญชีของสำนักงานจังหวัดเพื่อให้สำนักงานจังหวัดส่งเงินคืนคลังเป็นรายได้แผ่นดินต่อไป

ข้อ 21 กระทรวงมหาดไทยสามารถกำหนดหลักเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ รวมทั้งการติดตามประเมินผลตามระเบียบนี้ หรือในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับระเบียบนี้ให้ผู้รักษาการตามระเบียบนี้มีอำนาจวินิจฉัย ตัดสิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประชานอยู่ดีมีสุข ได้ตามจำเป็นและเหมาะสม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สาธิตา แสงจันทร์ (2545 หน้า บทคัดย่อ) ศึกษา การประเมินผลโครงการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา การศึกษาวิจัย เรื่องการประเมินผลโครงการประชาคมหมู่บ้านต่อต้านยาเสพติด ภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการที่มีต่อผลการดำเนินงานของโครงการในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ศึกษาความคิดเห็นการได้รับประโยชน์ ศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการจากโครงการ และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษา 3 แบบ คือ การศึกษาข้อมูลเอกสาร การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพเพื่อตอบปัญหาความสำเร็จ และอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยนำข้อมูลรูปธรรมมาจัดกลุ่ม แยกแยะ และเชื่อมโยงในเชิงตรรกะและตีความและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อตอบคำถามการได้รับประโยชน์ และความพึงพอใจ

ของผู้รับบริการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ) จากการศึกษาพบว่า โครงการหมู่บ้านปลอดยาเสพติดค่อนข้างจะประสบความสำเร็จ และเป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชนมาก และประชาชนส่วนมากก็มีความพึงพอใจที่ชุมชนของตนเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ยังมีปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานที่ประชาชนบางส่วนยังขาดความเข้าใจในกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ขาดผู้นำที่เข้มแข็งและจริงจัง ด้านบุคลากรที่รับผิดชอบในโครงการยังคงมีไม่เพียงพอ รวมทั้งยังมีอิทธิพลผลประโยชน์ในกระบวนการยาเสพติดมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรวดเร็ว และรุนแรง ถ้าหากทุกฝ่ายไม่ร่วมมือป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจังและเร่งด่วนแล้ว ก็จะทำให้เกิดการสูญเสียต่อทรัพยากรบุคคลและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติอย่างที่สุด

ชาติรี นพกาล (2547 หน้า บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินโครงการฝึกทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานเพื่อต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมบ้านนายาว ของตำรวจตระเวนชายแดน ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการฝึกทักษะกีฬาขั้นพื้นฐานเพื่อต้านภัยยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมบ้านนายาวของตำรวจตระเวนชายแดน 4 ด้าน มีดังนี้

ด้านสภาวะแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ของโครงการ ลักษณะของชุมชน สภาพความต้องการของสังคม การดำเนินงานของโครงการ ความเหมาะสมของการจัดโครงการในชุมชน และลักษณะการสนับสนุนของผู้บังคับบัญชา โดยรวมมีระดับความเหมาะสมมาก

ด้านปัจจัยนำเข้า ซึ่งประกอบด้วยผู้เข้าร่วมโครงการ คุณภาพของบุคลากร งบประมาณ สถานที่และอุปกรณ์ โดยรวมมีระดับความเหมาะสมปานกลาง

ด้านกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงานของโครงการและกิจกรรมของโครงการ โดยรวมมีระดับความเหมาะสมมาก

ด้านผลผลิต ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพของผู้ผ่านโครงการ การแสดงออกของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงและประโยชน์ที่ได้รับ โดยรวมมีระดับความเหมาะสมมาก

วินัส ปราโมทย์ (2547 หน้า บทคัดย่อ) ศึกษาการประเมินโครงการทักษะชีวิตป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินโครงการทักษะชีวิตป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในโครงการ และนักเรียนผู้เข้าร่วมในโครงการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินโครงการทักษะชีวิตป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีส่วนร่วมในโครงการ และนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

เรียงชัย สุขสีลา (2547 หน้า บทคัดย่อ) ศึกษา การประเมินความพร้อมของปัจจัยนำเข้า และความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ : กรณีศึกษาอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพร้อมของบุคลากรในด้านความรู้เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ในระดับน้อยถึงปานกลาง ครูอนามัย โรงเรียนมีความรู้ในระดับปานกลาง ครูในโรงเรียนมีความรู้ในระดับน้อย ผู้นำนักเรียนมีความรู้ในระดับมากถึงปานกลาง ด้านทัศนคติต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียน ครูอนามัยโรงเรียน ครูในโรงเรียน และผู้นำนักเรียน มีทัศนคติในระดับปานกลาง 2) โรงเรียนไม่มีความพร้อมด้านงบประมาณ โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช้งบประมาณในการดำเนินงาน 3) โรงเรียน ไม่มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานภายนอก วัสดุอุปกรณ์ที่โรงเรียนมีอยู่และนำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นเพียงวัสดุ 4) ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนส่วนใหญ่มีคณะกรรมการดำเนินงาน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยให้มาเป็นคณะกรรมการ ร่วมวางแผนดำเนินงาน ช่วยดำเนินกิจกรรมตามที่โรงเรียนมอบหมายและสนับสนุนงบประมาณโรงเรียนส่วนใหญ่มีการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก มีแผนการดำเนินงาน 5) ปัจจัยนำเข้าของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการประเมินโครงการ การประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุข กรณีศึกษาอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร ได้นำเอาแนวคิดของการ ประเมินโครงการตามแบบจำลอง CIPP model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) กำหนดให้การ ประเมินโครงการต้องประเมินทั้ง 4 ด้าน คือ สภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

